СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 116. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 22-го травня 1941. No. 116. Jersey City, N. J., Thursday, May 22, 1941 VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕКРЕТАР КОРДЕЛ ГОЛ В РОЗМОВІ З ФРАНЦУЗЬКИМ АМБАСАДОРОМ

ВАШИНҐТОН. — Французький амбасадор у Вашинґтоні, Ґенрі-Гей, відвідав департамент стейту і мав довшу розмову з секретарем стейту, Корделом Голом. Генрі-Гей виправдував Францію та її останнє потягнення в напрямку співпраці з Німеччиною, та казав, що фактично нічого такого не сталось, щоб думати, що вже Франція буде вповні кооперувати з Німеччиною. Відносно уживання французьких летунських майданів з боку німців, Генрі-Гей, заявив, що давно, ще в першім перемирю німці собі це застерегли. Тепер вони натискають на Францію, щоб вона виконала своє приречення. А що Франція слаба і покована, вона мусить цьому підчинятись, говорив французький амбасадар. Кордел Гол не дався зрушити тими аргументами і відповів, що цілий світ є нині під тим враженням, що Франція фактично вступила на повну співпрацю з Німеччиною, тому мусить сподіватись наслідків цього.

ПРЕЗИДЕНТ МОВЧИТЬ ПРО ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ.

ВАШИНҐТОН. — Хоч в офіційних колах думають, що президент в короткому часі зробить важні заяви відносно американської заграничної політики, президент на пресовій конференції сказав, що нічого про те не знає. На запит журналістів, чи в будучім він щось подібне заміряє зробити, президент не дав виразної відповіди.

НЕ ПИСАТИ ПРО РУХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — Адмірал Ленд, голова американської морської комісії вислав до всіх ґазет прохання, щоб вони не розписувались багато про рухи кораблів, зокрема тих, що ідуть в напрямку Червоного моря, бо це помагає ворогови. Назагал, каже адмірал Ленд, краще про рух кораблів мовчати; хіба морська комісія виразно скаже, що про дану річ можна писати.

НАСТРІЙ ЗА КОНВОЇ ЗРОСТАЄ.

ПРИСТОН (Ню Джерзі). — Директор американського бюра публичної опінії, д-р Ґелоп заявив, що настрій американського загалу, щоб конвоювати торговельні кораблі, поводи зростає і вже перейшов у більшість. На сто людей 52 є за конвої, 41 проти, а решта нерішена. Коли одначе йде про війну, то таки далі більшість є проти війни.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ПРО ВІЙНУ.

ПОРТЛЕНД. — Пані Рузвелт в розмові з журналістами сказала, що фактично ніхто не бажає війни і всі люди є проти тих жахливостей, що за собою потягає війна. Але події нераз змушують даний нарід проти його волі вступати до війни.

КОНВЕНЦІЯ У. Р. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — В понеділок розпочались наради чергової конвенції Українського Робітничого Союзу. Предсідником конвенції вибрано Антона Батюка, делеґата зо Скрентону, Па. Конвенція вислала до през. Рузвелта привітну телеграму зо заявою допомоги змагання уряду зробити з Америки „арсенал демократії".

ЗА ТІСНІШИЙ НАГЛЯД НАД ЧУЖИНЦЯМИ.

ВАШИНҐТОН. — Головний прокуратор Джексон заявив, що коли конґрес не ухвалить закону, що небезпечних чужинців можна брати до концентраційних таборів, а безпечних випускати на волю, то з тих арештів, які тепер переводять власти серед чужинців, нічого не вийде. Бо велика більшість арештованих не має де з Америки йти. Їх не можна ніде депортувати. А коли їх не можна також відгородити, то що з ними робити? Тому конче треба дати дозвіл на концентраційні табори. Він піддержував думку, що треба ухвалити законопроект Гобса, що саме є на нарадах конґресу, а який бере ту справу під увагу.

„ПОЗИЧКА" ЗБАНКРОТОВАНОГО ФІЛЬМОВОГО МАҐНАТА

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Збанкротований фільмовий маґнат Вілйем Факс, заявив на розправі, яка ведеться тепер проти двох бувших суддів, Дейвиса і Кавфмана, що в 1936 році, коли він ще був багачем і коли в суді згадані судді розглядали одну його справу, він дав тоді судді Кавфманови „позичку", а саме в середині ґазети передав йому 12,000 долярів. Суддя взяв ту „позичку". А тепер та „позичка" здалась би Факсови назад.

ДЛЯ БОРОТЬБИ З НЕДУГАМИ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський комісар здоровля, д-р Райс, домагався, щоб до буджету департаменту здоровля вставити сто тисяч долярів, які підуть на розсліди тих недуг, що появляються вкупі з летунськими бомбовими нападами. Він казав, що в Анґлії виявилось, що летунські бомбові напади збільшують число занедужань на інфлюенцу, а також на інші заразливі недуги.

„ДЕНЬ ПОДЯКИ" ПО СТАРОМУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що в цім році дата „Дня Подяки" буде та, що колись була. Його експеримент, що мав на увазі помогти бизнесови, не вдався. Тому будемо знов всі святкувати по старому.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ДАЛА ПРАВО ПРЕЗИДЕНТОВИ РОЗПОРЯДЖАТИСЬ КОРАБЛЯМИ

Палата послів ухвалила законопроект, яким дала президентови Рузвелтови широкі права розпоряджатись кораблями так, як він це буде уважати за відповідне. Колиб цей законопроект перейшов і в сенаті, що є дуже правдоподібне, то президент могтиме забирати кораблі з одної лінії, давати їх на другу, а також могтиме назначувати ціну за перевіз продуктів. Реґулюючи цінами перевозу президент могтиме контролювати імпорти чужих продуктів до Америки, а далі впливати також на ціни на певні домашні продукти.

В купі з тим у палаті послів розвинулась була гаряча дискусія над посилкою американських кораблів до портів Червоного моря. Конґресмен Джеймс Аливер заявив, що кораблі, йдучі на Червоне море, треба конвоювати, або їх туди зовсім не посилати. Посилати кораблі неохоронені, це самогубство, говорив він. Конґресмен Гемилтон Фиш говорив, що колиб конґресі поставлено питання конвоїв рубом, то тоді показалосяб, що велика більшість є проти них.

ЛЯ ҐВАРДІЯ БЕРЕТЬСЯ ДО УРЯДУВАННЯ

Посадник Ля Ґвардія в своїй ролі директора бюра цивільної оборони, видав свій перший приказ, який має до діла з продажею харчів. Цей розпорядок був висланий до 314 харчевих базарів з інструкцією, щоб на випадок надзвичайного стану, колиб доплив харчів з теперішних джерел був чомусь перерваний, продаж тих харчів, що їх базарі одержать від властей, вони мають за всяку ціну далі продовжати.

Обовязок цього нового бюра цивільної оборони, на чолі якого станув Ля Ґвардія, приблизно такий: Вдержувати добрі зносини між стейтовими і льокальними властями з одного боку, а федеральними з другого; співпрацювати з військовими властями в ціли належної цивільної охорони; вишколювати цивільне населення в оборонних обовязках; вдержувати національну мораль і духа.

НЕВДАЛА НІМЕЦЬКА СПРОБА ВИЛАДУВАТИ ВІЙСЬКО НА ОСТРОВІ КРЕТІ

Німецька команда пробувала здобути остров Крету, що належить до Греції й є осідком грецького уряду на вигнанню. Цей остров є тепер сильно укріплений і боронений британськими воєнними кораблями і літаками. Як виходить з британських воєнних звідомлень, то німці хотіли висадити на остров більшу скількість війська при помочі легкопадів. Парашутисти спадали з транспортових і безмоторових літаків (ґлайдерс). Таким чином спало на землю найменше 1,500 німецьких вояків, але пишуть про далеко більшу силу. Та не зважаючи на те, скільки було вояків, всі вони зістали полонені, або вбиті. Таке подає британське воєнне звідомлення. Далі пишеться у звязку з тим нападом на Крету, що цей напад це ніщо інше, а тільки підготовка до нападу на Анґлію. З того боку анґлійці можуть тепер віддихати свобідніше, бо спроба нападу на Крету скінчилась для німців цілковитою невдачею. До цього треба ще додати, що остров Крета відграє тепер дуже важну ролю під стратеґічним оглядом і тому Британія буде його боронити всіми засобами. Німецькі звідомлення збувають напад на Крету здебільша мовчанкою. Тільки заперечують, будьтоби німецькі парашутисти були в мундурах британських вояків з Нової Зеляндії. Про напад на Крету говорив Чорчіл в парляменті, згадуючи за 1,500 німецьких парашутистів. Юнайтед Прес каже, що німці скинули з літаків до 12,000 вояків.

ПАСАЖИРИ ЗАТОПЛЕНОГО „ЗАМЗАМ" ВИРАТУВАНІ

Юнайтед Прес подає з Берліна, що згідно зо звідомленням німецької команди, єгипетський корабель „Замзам", що віз 312 подорожних, між ними 138 американців, зістав затоплений на полудневім Атлянтику тому, що віз „контрабанду", зокрема амбулянси для „вільних французів". Корабель зістав затоплений правдоподібно німецьким воєнним кораблем, кружляком або субмариною. Подорожні зістали переладовані на німецький торговельний корабель і перевезені до одної з французьких пристаней, що є під німецькою контролею. Вістка ця викликала серед американців велику радість, бо думано, що всі подорожні затонули разом з кораблем. Виратувані находяться в Бордо або в Брест.

НА ВІДВІДИНИ.—20стіп довгий китайський човен, званий „джонка", відвідав нюйорський порт, щоби помогти збирати фонди на допомогу Китаєві. Цей човен переплив Тихий океан за 87 днів безперестанної плавби. Плив цілий час при помочі вітрил. Його капітаном є Алфред Нилсон. Вітрила мають червону барву, бо вони намочені в воловій крові, щоб на них не осідала мряка.

ЖЕРТВИ ПОВЕНІ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

БУДАПЕШТ. — „Ню Йорк Таймс" подає з Будапешту, що Карпатську Україну навістила велика повінь наслідком безнастанних дощів і прискореного топлення снігів у горах. Особливо потерпів Хуст. Є понищені шляхи і зірвані мости на ріках. Начисляють теж 17 жертв у людях.

НІМЕЦЬКІ СИЛИ НА СОВЄТСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

ІСТАНБУЛ. — Не зважаючи на щораз сильніші докази щораз тіснішої приязни між Совєтами і Німеччиною, пропаґанда далі поширює відомости, що Німеччина збільшає свої сили на совєтській границі, особливо в Румунії. З Букарешту доносять, що Німеччина робить це не тому, що має справжній замір напасти на СССР, а тільки на те, щоб Совєти постійно держати в страху і вимушувати від них щораз кращі умовини, зглядно заставляти їх робити те, що вважає за вказане, як теж доставляти те, що вона потребує. В подібний спосіб, доносять далі з Букарешту, витягає Німеччина все їй потрібне теж і з Румунії, відгрожуючись урядови ґен. Антонеску, що в противному разі попиратиме Залізну Ґвардію. Спершу в Румунії думали, що Німеччина має якісь дійсні воєнні заміри, звернені проти Совєтів. Таке піддавали румунам самі німці. Саме з тим були звязані й надії Румунії дістати назад Басарабію. Та тепер це вже належить до минулого. Назагал самі румуни переконані, що Німеччина грає свою власну гру і старається таким способом тягнути з Совєтів і Румунії якнайбільші користи.

ЩЕ ОДНА НІМЕЦЬКА ГРА.

БЕРН (Швайцарія). — Дипльоматичні кола переконані, що Німеччина щось коїть в Фінляндії, де вже має бути коло пять німецьких дивізій. Німецька пропаґанда звернена в той бік, що Росія це та одинока потуга, якої повинні лякатись Швеція і Фінляндія. Німеччина, як виглядалоб, є їх оборонцем. Далі та сама пропаґанда поширює вістки, що між Берліном і Москвою нема „щирости", не зважаючи на те, що говориться про „вічну приязнь" між ними. Ще далі говориться про промови Тимошенка про оборону Совєтів та про проголошені нові маневри, котрі розтягнено аж по Тернопіль.

НІМЕЦЬКИЙ ПРОФЕСОР ПРО РОСІЮ.

СТОКГОЛЬМ. — Як зразок німецької пропаґанди, що хоче піддержати в світі думку про напруження між Росією і Німеччиною і „російську небезпеку", може послужити доклад німецького професора Ґудмунда Гатта, що говорив в Копенгазі про охорону скандинавських держав. Націстичний професор говорив, що Анґлія і Німеччина обороняли скандинавські держави перед Росією і ослаблення тих двох потуг булоб загрозою для Скандинавії. Замітне те, що Гат говорив те, що є в „Майн Кампф" Гітлера.

НЕ ТАКЕ ЯСНЕ З ТУРЕЧЧИНОЮ.

АНКАРА. — Здавалось би, що Туреччина вже іде на руку Німеччині. Та виглядає, що не у всьому, коли передовий турецький часопис заявляє, що Туреччина буде інтервенювати, колиб Німеччина заняла Сирію при помочі військових сил.

ВЗИВАЄ АМЕРИКУ ВСТУПИТИ У ВІЙНУ.

ЛОНДОН. — „Ди Нюз Кронікл" пише, що Велика Британія виграє війну, але це може потривати дуже довго. Щоб так не було й війна була вкорочена, треба не тільки тої допомоги, яку Британія дістає з Америки і за яку вдячна, але ще й справжньої участи Злучених Держав у війні. Таким чином, пише часопис, виграється не тільки війну, але теж і мир, що є найважніше. Отже, пише часопис, британці тепер хочуть, щоб американці пішли до війни, і то таки зараз. Це є перший випадок, що британський часопис написав цілком відверто про конечну потребу вступлення Америки у війну по боці Британії.

ІСЛЯНДІЯ ХОЧЕ СТАТИ НЕЗАЛЕЖНОЮ ВЖЕ ТЕПЕР.

СТОКГОЛЬМ. — Звязок Ісляндії з Данією мав тривати до 1943 року, а потім Ісляндія мала рішити, чи хоче бути далі в спілці з Данією, чи стати самостійною. Тепер ісляндський парлямент, що має 1,000-літню історію, рішив одноголосно, що цей речинець має бути вкорочений, що означає, що Ісляндія хоче вже тепер стати цілком незалежною. Очевидно, що це звязане з німецькою окупацією Данії. Та на данців вплинуло це дуже погано з морального боку, бо з матеріяльного, як кажуть, Ісляндія завжди була пасивом. До неї треба було постійно доплачувати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
A Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед. появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МЕДВЕЖІ ЛАБЕТИ НА СХОДІ

Як доносить кореспондент „Ню Йорк Таймсу" з Туреччини, на Близькому Сході підготовляють німеччина й Росія якусь спільну акцію. Стверджують це згідно різні дипльоматичні представництва в Туреччині, а докази цього наміру добачують вони в факті, що Росія, вдаючи військові маневри, сконцентрувала велике число військ коло Ташкенту, що лежить недалеко від Ірану (Персії).

Для людей, які все ще держаться давньої думки про можливість скорого непорозуміння між Росією й Німеччиною, ця вістка може бути дальшою несподіванкою. Для людей, які такого непорозуміння не ждуть, ці посунення Росії являються зовсім льогічним продовженням постійної політики Росії.

Ця політика виходить зо заложення, що советська Росія заслаба, щоб мiритися з державою першої величини. Значиться, Росія не хоче міритися з такими державами, як Німеччина, Японія, Англія й Америка. Не хоче з ними міритися просто тому, бо знає, що в такій війні Росія певно програла би.

Одначе, Японія й Німеччина находяться супроти Росії подекуди в іншому положенні, ніж Англія й Америка. Хоча й Англія й Америка кожна могла би замогти Росію, все таки вони не мають куди з Росією зчепитися. Зате Японія й Німеччина мають аж надто багато територій для такого бою. Вислід з того такий, що, коли тепер станули проти себе Німеччини з Японією й Англія з Америкою, то Росія станула по стороні Німеччини й Японії.

Одначе, станувши по тому боці, вона ще не йде проти них до бою. Знаючи, свою неміч, вона воює без війни. Поводиться вона в тому випадку, як шакаль поводиться з тиґром: він самий не полює, не нападає, але як тиґр вполює собі жертву й наїсться, шакаль підсувається до добичі, щоб й собі дещо поласувати, коли обіджений тигр занадто ситий, щоб боронити своєї добичі.

У цей спосіб Росія збирає для себе щораз більше країв. Загарбала поважну частину Фінляндії, загарбала всю Естонію, Латвію й Литву, забрала західню Білорусь і Україну, Буковину й Бесарабію. Колиж тепер німецький тигр збирається схопити Передню Азію за голову, російський шакаль підкрадається до Передньої Азії зо заду, щоб захопити Іран і в той спосіб добитися до Індійського океану, своєї мрії.

Для цеї кампанії, звісно, російський большевизм пустить в рух кампанію проти англійського імперіялізму, дарма, що клеймуючи англійський імперіялізм, Росія розбудовує свій власний, російський, імперіялізм. Якщо советський уряд буде мати в цьому кращий доспіх, ніж мав колись царський, то це в значній мірі треба приписати кращій ситуації советського уряду: комунізмом багато легше ширити імперію, ніж царатом, православієм і відкритим російським націоналізмом.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ТЕ, ЩО ДІЄТЬСЯ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ:—На днях прибув до Злучених Держав молодий американець українського роду, що перебував довгі роки на Західній Україні, покінчив там вищі школи і брав активну участь в культурно-національнім українськім життю. Приглянувся він добре давній польській владі, як теж був свідком півторарічної московської господарки на західньо-українських землях. Імени очевидця не подаємо зо зрозумілих причин. Спостереження цього американського громадянина подаємо в серії статтей, з яких та є сема.

VII.

Большевицька „Культура" на Словах і в Практиці...

Два світи: Европа й Азія.

Большевицькі окупанти не мають нічого в собі того, що ми звикли називати складовими елементами західньо-европейської культури. Це цілком інший світ, з ріжними концепціями, культурними вимогами та підходами до життя. Як тільки прийшли большевики, відразу почали говорити, що вони „принесли культуру українському та білоруському народові". Перші їх мітінги аж гуділи від гучних фраз про „соціялістичну культуру", про „щасливе та свобідне життя" під Сталіном, про те, як то українці заживуть в „культурному" СССР.

Це були лиш пусті фрази, витовчені на память напів-грамотними большевиками, які невідклично утотожнюють культуру з постаттю Сталіна. В них всяка „культура тільки можлива під Сталіном". Нам говорили, що „ви живете як в Америці, бо маєте всього, але культури у вас нема"...

Отже, якже ця „советська культура" виглядає в практичному житті советських горожан, війська, поліції чи урядовців, жінок і мущин?

Колиб справді советське суспільство навіть і зраджувало якусь тенденцію до кращого культурного життя, то вже тут воно стрінулосяб з великими трудношами матеріяльні натури. Бо культурна людина не відзначається виключно тим, що в неї розвинений інтелект, вироблені певні погляди на життя чи вкінці знання такої чи іншої професії; культурна людина стремить до кращого та вигіднішого життя, вона старається за поліпшення її матеріяльного добробуту й ін. Отже, коли хочуть про оба ці атрибути культурної людини, то пересічний советський громадянин їх абсолютно не має! Це вам кидається в очі при першій стрічі чи по першій балачці з большевицьким громадянином.

Такий советський урядовець, старшина чи навіть партієць, вихований в односторонній большевицькій школі, все одно, чи це була армія, комсомол, компартія, кооператива чи колгосп. Від довгих літ большевики безнастанно дурять своїх громадян, обдурюють їх про це, що всі капіталістичні краї вигибають з голоду; дурять їх самообманом розвязування великих соціяльних і економічних проблем. І такий там пересічний товариш Морозов чи Іванов дурить себе при перший ліпшій нагоді, й дурить, кого попало. А тому, що на Західній Україні це вперше большевики мають нагоду стрінутися з людьми, що знають „большевицької культури", то дають волю всім своїм почуванням в напрямі пропагування тої „культури".

Коли ви говорите з большевиком, то ви відразу зміряєте його глибину. З малими вимками, є це люди з ограниченим світоглядом. Советський інтелігент битий на всі чотири ноги, коли ходить про виклад марксизму, ленінізму, матеріялізму. Але питайте його про світову літературу, питайте про французьких, німецьких, англійських, американських чи італійських клясиків, не згадуючи вже про літературу менших народів, як норвежців, чи данців, то для них це — „терра інкогніта", це „незнана земля". Тому, що по всяких большевицьких „клубах" там йдуть виключно дискусії про „стахановщину", про бої червоної армії в Фінляндії й ін. Все це перехвалю до обридження. Для них Европа та цілий світ, це ніщо інше, тільки „згнилий капіталізм та демократія". Цікаво, що мимо угодової політики Літвінова з европейськими демократіями, в большевиків демократія, — це дальше згірдливе слово, якому вони протиставлять сталінізм та комунізм.

Та не диво, що большевики більше нічого не знають, бо звідкіля мали навчитися? Заграниця — це фактично найбільша тайна для горожан СССР. Вони напевно знають більше, що діється на Марсі чи на якійсь другій планеті, ніж про це, що робиться на землі, поза межами СССР. Лектура, яка служить для вишколу советського громадянина, надзвичайно ограничена. Поза творами Маркса, Енгельса, Дарвіна, Леніна, та збірок промов Сталіна, советський громадянин не має більше що читати. Всякі наукові чи професійні журнали мають агітаційно - пропагандивний характер та зміст. Це все, що промова перш-ліпшого „політрука" чи комісаря. Все починається від Сталіна та кінчається тимже самим, „батьком савєтскаво народа".

Жінки цілком не відбігають далеко від того стандаризованого типу советського горожанина. Советська жінка претендує бути також „культурною" та у всьому дорівнювати мущинам. Тому, часто на вулицях Тернополя чи Львова можна буде побачити зашмірованих—жінок „ударниць", шоферок чи кондукторок.

Зверхній вигляд "советських людей".

Нечувана недостача найконечніших річей до життя людини, цілковито унеможливлює советському горожанинові дбати про естетичний вигляд, їсти чи убрання. Тому цивільні особи в СССР щонайменше в 80% ходять в лахах та обідрані. На Західній Україні большевики здирали протягом кількох місяців все, що тільки могли, а особливо убрання та обуву. А тепер, по півторарічному пануванню московських окупантів, цілий край буквально обідраний. Нової мануфактури большевики не привозять, а коли часом і привезуть кілька сорочок поганої якости на місто, що має 40,000 мешканців, то не много може їх дістати.

Серед таких умовин, советський громадянин мусить вдоволятися „здобутками соціялізму" тільки на словах. Він ходить в подертій одежі, „рубашка" заступає йому сорочку й блюзу, буденне та святочне вихідне убрання. Капелюхів прим. ніґде не стрінете, всі мущини ходять в кашкетах з піднесеними до гори дашками (наші люди сміються та кажуть, що це на те, щоб бачити більше світла в большевицькій темряві!), краватох також мало „вживають". Смішно бачити такого советського директора чи високого державного урядовця з НКО чи НКФ, що має куплені на ярмарку штани у якогось шлюсаря та смокінґ б. кельнера з якогось кращого готелю в місті...

Советська жінка, по своєму зверхньому вигляді це справжній „інтернаціонал": жовті мешти, білі пончохи, зелена спідниця, червона торбинка, а жовтий капелюх... Бо й товаришки-ударниці, все одно чи вона з комісаріяту НКО, з ГПУ чи колгоспу, не може вибрати собі жіночого комплету чи такої матерії, яку вона любить. Такі привілеї належать виключно до мешканців другого світа, тих „капіталістів", що живуть поза межами СССР. Українське населення чимало мало сміху з тих „комісарш", чи жінок інших високих большевицьких достойників, коли вони вбиралися в нічні сорочки, зрабовані по українських чи польських родинах, і ходили в них на забави, вважаючи їх за вечірні жіночі суконки.

Жінка нової „советської культури" старається не тільки дігнати мущину в його професійних заняттях, але також в поведінці та звичках. Советські жінки не тільки, що курять погану „махорку", але здорово вміють клясти та пити.

Як заховуються „советські люди" на вулиці та в товаристві?

„Советські люди" різко відріжняються від автохтонів Західньої України під кожним оглядом. Вони цілком ігнорують це, що ми називаємо вихованням чи поведенням. Між собою інакше не говорять тільки „ти", без ріжниці, чи це є старша жінка, молода панночка чи мущина. При поздоровленні не знимають шапок (кашкетів), говорять тільки „здраствуй".

В поведенні з жінками большевицькі мущини не мають жадних принятих засад етики чи простої приличности. Вони не скриваються зо своїми інстинктами, й на тому тлі приходить дуже часто до неприємних інцідентів. Українські дівчата, напастовані большевиками, часто у власній обороні бють по лиці таких мущин. Зрештою, що можна сподіватися від простої большевицької маси, коли часто члени большевицької „еліти" заспокоюють свої природні потреби на... вулиці Тернополя та ще в... білий день!

У своїх „клубах" чи на офіціяльних мітінгах, советський горожанин веде дискусію, яка, подібно як всі інші речі в СССР, починається та кінчається Сталіном. Сталіна вихваляють за ґеніяльну соціяльну політику, Сталіна боготворять за організацію червоної армії, Сталінові дякують за визволення Західньої України від „польських панів", а Карелії від „білофінів"; Сталінові пишуть поети пеани та панеґірики за це, що звізди світять на небі, що Дніпро пливе в Чорне море, і так без кінця. Оце є вічна тема пристрасних дискусій советської інтелігенції... Щож можна говорити про такого колгоспника зпід Іркутська чи Казаня, який крім „стахановської корови" та Сталіна, про нічого більше в світі не чував?

Вся советська урядова еліта, всякі директори, учителі, лікарі й ін. також ограничені та наївні. Прим. чим вище становище займає такий советський урядовець, тим обовязково більше має олівців та пер в кишенях. Бо мати олівець чи перо, це неабияка честь в царстві Сталіна... Недаром большевицькі війська забирали пера та олівці в перших днях окупації Західньої України, якби це були величезні та дорогоцінні скарби!

Тому то серед такої сірої маси „советських людей" дуже рідко приходиться стрінути справжніх людей, які своїм вихованням та психольогією підходилиб під загальний критерій інтелігентного чоловіка. Пригадую собі, що стрінув я одного українця з Киева, людину інтелігентну та свідомого українця. Пізнавши мене добре, він висказував своє гірке негодування, дарма, що він занимає високий пост в большевицькій адміністрації. Коли я сказав йому, що большевики намовляють мене, щоб я зрікся американського горожанства та вступив до червоної авіяції, то він благав мене та заклинав на всі святощі, щоб я не дався намовити, а виїжджав у вільну країну. Знаю, що в нього палає жарке українське національне серце, й він, подібно як багато з нас, хоче бачити вільну Україну, без тої дикої татарсько - китайсько - монгольської саранчі, якою тепер вщерть виповнена Західня Україна. А таких українців є багато, тільки здушені залізною рукою НКВД, вони мовчать...

„Культурні" імпрези під большевицькою окупацією.

Всі українські національні свята большевицька влада заборонила, як також порозвязувала всі, буквально всі, українські культурні чи освітньо-гуманітарні орґанізації. Тому, нема таких свят, як концерти в честь Шевченка, Франка, Лесі Українки, Шашкевича, свят „Просвіти", Рідної Школи, кооперативи чи Сільського Господаря. А вже навіть нема мови про святкування таких річниць, як свято державности, свято Крут, Бесарабової чи Коновальця або Петлюри. Вістря большевицької ненависти особливо звернені проти Головного Отамана Петлюри та полк. Коновальця. Для них большевицька преса чи аґітатори не знаходять кращих епітетів як „бандіт", „диверсант", і інше.

На місце давніх національних свят большевицькі окупанти впровадили цілий ряд нових „свят" та імпрез. Між ними є: „свято червоної армії", „свято морського флота", „свято красної авіяції", „день залізно - дорожників", „октябрська революція", „першого травня" та цілий ряд принагідних свят та імпрез, як свято з нагоди манджурської (!) побіди, „свято з нагоди побі-

(Продовження на ст. 3-тій)

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ОРЛИ

Історичне оповідання з рр. 1734—1750.

(1)

Була неділя, й сотник Тригуб збирався до церкви. Не хотів кликати чурі, сам підперізувався квітистим, золототканим поясом. Пояс був довгий-довжезний, і підперезатися ним не було легко. Тригуб почепив один кінець за клямку, другий притулив до боку, а тоді крутився на одній нозі так довго, поки пояса не навинув на себе, як нитку на веретено.

— Веретено, — промовив і усміхнувся. — Гарне мені веретено! Ще трохи, і стану такий, як бочка. Задовго в хаті сиджу. Пораб у похід!

Він задумався:

— Та які там тепер походи! І сплюнув.

— З Леонтієвим[1] у Крим, або з Мініхом Перекоп[2], чи Бахчисарай[3] брати, — хиба це походи? Ідеш, бо женуть тебе, як вола на заріз, але яка нам користь із таких походів? Яка користь, питаюся вас, панове-товариство?

Спохопився, що він не на сотенному сході, а в себе, в хаті, й лише рукою махнув:

— Хай їм хрін! Такі часи, щоб вони нікому й не снились!

Відчинив вікно. Ранком повіяло по хаті, духом степів і волі. І думки Тригубові побігли туди, звідки той дух віяв. Мандрували шляхами молодощів, немов полями у квітті

Пригадував собі нічліги в таборах; горою зорі, а долом огнища козацькі. Степ шумить, вітер його за чупер тормосить: „пісню мені співай!"

І степ співає пісню предковічну, радісно-сумовиту, таку як наше життя...

— Наше життя!... Колись воно було наше, — зітхав Тригуб — хоч важке та криваве, а про те наше. Не те, що тепер. Тепер нас не приструнили, що сам не знаєш, що воно таке: життя, чи мука?

В церкві ще не дзвонили. Сотник Тригуб сьогодні дуже рано збудився. Не міг спати. Погані сни снились. Щось таке гидке ввижалося, мов у гарячці: мале, каправе, кривоноге, з цапячою борідкою, як чорт.

— Не чорт це, — бурмотів сотник, — а Мініхів молодший браток, той, що в Стародубі людям нашим спокою не дає. Він це, він, бо другого такого діявольського випоротка на всьому світі нема... І таке нам Москва присилає!... Не бійсь, нічого путнього не пришле... На те вона Москва... Ех, коли би так Орлик!...

І думки Тригубові знов давніми, козацькими шляхами побігли. Згадав кривавий бій під Полтавою[4], і ще страшнішу переправу біля Переволочні[5]), згадав жахливий похід крізь сонцем спалені степи до Бендер[6]), і Бендери, й Варницю, і смерть великого гетьмана Мазепи і вибір Пилипа Орлика[7]). Один спомин по другім насувався, ясні з темними чергувалися, як образи.

„Гетьман Пилип Орлик... Де він тепер?... Чи забув нас?... Чому не дає про себе знати, чому не йде?... Ах, Боже ти мій!... Коли би так зявився, всі що памятають козацькі часи, пішлиб за ним. Усі!... А старші повимирають, а молодь, що не затямила волі, і не знає, який у ній смак, привикне до ярма і схудобіє... І подумати страшно".

І зажурився Тригуб. Та не довго тривала його жура. З роду він був більше до радощів схильний, аніж до смутку. Щось пригадав собі, і розяснілося його око.

„Кажуть, що Орлик гарного сина має, Григора. У батька свого вдався, така голова мудра, як і старий. Хай їх обох Господь у своїй опіці тримає. Не Орлики це, а орли наші. Високо вони над Україною літають і всі наші кривди бачать, усе, що тут творять хижацькі шуліки московські".

Погадавши це, очі вгору підняв, буцім справді два вірли в хмарах побачив. Високо, так високо, що ні шуму їх крил, ні голосу їх не чути... Далеко кудись ті вірли від нашої землі відлетіли, а тут лише сама дрібна й похлипана птиця позалишалася.

Не зчувся старий сотник Тригуб, як двері від сіней відчинилися, і в світлицю вбігла його доня Орися.

Мов ясний промінь, що крізь темні хмари продереться й розжене їх на всі сторони світа, так вона звичайно розганяла сумні гадки свойого батька.

(Дальше буде)

1) Михайло Леонтієв, російський генерал (1697—1753), водив війська (між ними була сила-силенна українського козацького війська) на Крим (1736—1737). 1740. р. був київським губернатором. 1741. р. його наказам підлягала ціла Україна.

2) Бурхард-Хрістофор Мініх, граф, російський фельдмаршал (1683—1767), зроду німець, від 1721. р. був на російській службі, дослужився високого становища. 1736. стояв на чолі російської армії в війні проти турків: через Перекоп (місто на шийці, що лучить Крим із Україною) перейшов на Крим, здобув Бахчисарай (тут згинуло 30,000 людей). 1737. взяв Очаків, 1738. перекинувся на Бесарабію й здобув Хотіння. В цій війні були й козаки. Війна далася Україні сильно взнаки, бо на зиму все військо залягало постоями ввесь край і винищувало наше населення. З того часу й повстала пісня, що її наводиться в оповіданні. Молодший брат фельдмаршала, Хрістіян Вільгельм, барон (1688—1768), був теж на російській військовій службі. В оповіданні про нього Стародуб — полкове місто в Чернигівщині.

3) Бахчисарай — місто на Криму, колишня столиця кримських ханів; ще й тепер тут залишилося по них багато памяток.

4) То той бій, що його звели козаки (гетьманські під проводом Мазепи та запорозькі під Гордієнком) разом із шведським Петром І., і його... програли. Цей бій звуть — домовиною нашої політичної незалежности.

5) Переволочна — село при влив річки Ворскла в Дніпро, місце козацького перевозу; тут переправлялися після полтавського бою 1709. р. дня 9. липня козацькі та шведські війська, тікаючи перед москалями.

6) Бендери — місто в Бесарабії над Дністром; туди втекли були з України козацькі та шведські війська після полтавського бою. В селі Варниці під Бендерами помер гетьман Іван Мазепа 1710. року.

7) Пилип Орлик — був за Мазепи генеральний писар; по смерти Мазепи ті війська, що залишилися при Мазепі, вибрали його гетьманом згідно з постановами конституції ухваленої в Бендерах 5. травня 1710. р., Орлик мав бути гетьманом самостійної України під шведською опікою... Ціле своє життя Орлик поклав на те, щоб спонукати спершу турків, потім інші держави — розбити Москву, але вся ця праця не вдалася. Умер Орлик 1742. р. Залишив цікавий щоденник і велике листування (політичне) різними европейськими мовами. Його син Григір (1702—1752), — його тримав Мазепа до хреста — допомагав батькові на чужині в його політичній праці. Він був на французькій службі (маршалок).

ШВЕЦІЯ З НАЦІСТАМИ

Йоаким Естен, кореспондент Північно-Американського Союза Часописів, автор книжки „Щурі в коморі", що втік з Данії до Швеції, а опісля до Злучених Держав, обговорює в статті під вище наведеним нагловком найновіші німецькі рухи в Фінляндії.

В статті, яку містять англійські часописи в Канаді, він пише, що події в північній Европі вказують виразно на це, що рішення розвитку дальших подій між Совєтським Союзом і Німеччиною є вже не дуже далеко. Підчас коли очі світу звернені є на Балкан, Середземне море і північну Африку, на півночі Европи ведеться тихе приготування до битви між двома великими арміями. Чи особливші рухи і протирухи, що тепер відбуваються, є частинно ґіґантичної битви в покера між двома хитрими грачами, Адольфом Гітлером і Осипом Сталіном, або чи є вони дійсними заповідниками конфлікту, у кожнім випадку є причина, щоб на них звернути увагу і пильно їх слідити. Новини з Москви, що доносять про прибуття в більшій кількости націвських військ, тяжко узброєних до Або (Турку) або інших стратегічних місць у Фінляндії, не є в дійсности нічим таким дуже сензаційним, як кому могло би видаватися на перший погляд. У скандинавських кругах є це загально відоме від довшого часу, що Німеччина переводить ступневу окупацію Фінляндії при помочі „туристів" і „техників".

Коли Естен відбував подорож з Швеції до Америки з початком жовтня 1940 р., він спіткав на транссибірській залізниці норвезького офіцира, що їхав до Канади, де він займає тепер визначне становище при королівській норвезькій повітряній фльоті. Той офіцир, що через якийсь час перебував у північній Фінляндії, куди він утік по капітуляції Норвеґії, оповів йому, що він бачив у багатьох місцях у Фінляндії німецьких офіцирів і вояків. Перші націвські війська прибули до Фінляндії з початком вересня минулого року, нібито в дорозі до північної Норвеґії. Вони переважно висіли в Улеаборг (Улю), але при прибуттю мали переконатися, що транспортова комунікація є в тій порі року така утруднена, що вони не зможуть дальше переїхати. Тому великі відділи німецьких військ (мало їх бути коло 60,000), полишилися в північній Фінляндії через цілу зиму.

Ця заслонена окупація території Німеччиною загнівала москалів, що не хотіли так легко повірити в байку про намірений „переїзд" до північної Норвеґії. Це, що німці роблять тепер у Фінляндії є тільки скріпленням позицій, занятих кілька місяців тому. Одначе вага теперішних рухів війська і остентаційна форма дана їм, є неначе явною осторогою для Совєтської Росії. Ніякими причинами націсти не можуть пояснити, що мілітарна окупація Фінляндії на більшу скалю конечна є для них для охорони проти якихсь ненадійних бритійських рухів. Крім цього не треба переочувати і цього випадку, що водночас притрапився, а то що донесенням про прибуття німецьких військ до Фінляндії відповідає заборона совєтського уряду перевозу воєнних матеріялів через совєтську Росію.

Чинником найбільшого значіння в тім положенню є Швеція. У пресі є повно донесень про рухи шведських військ для скріплення оборони Швеції. Минулого року розписано дві національні позички по 500,000 корон кожна (коло $120,000,000), на котрі зложено більше, ніж вимагалося. Також побільшувано шведську фльоту, додаючи до неї по одному кораблеви кожного тижня. А десятки тисяч резервістів, яких пущено домів минулого року, покликано знова до армії. Що це все має означати?

Того роду донесення і пропаґанда, що пливе з Стокгольму й інших европейських столиць спричиняють, що багато випадкових обсерваторів вірить, що Швеція чується загроженою Німеччиною і підготовляється боротись за свою незалежність. **Це є хибне переконання.**

Чи це кому мило почути, чи ні, правдою є, що Швеція під теперішню хвилю цілковито не по одній лінії з демократичними потугами, але старається з усіх сил удержати невтральність, що не легко їй приходить, бо вона матеріяльно під кожним оглядом є корисна для Німеччини. Якщо вона приготовляється до боротьби, то не проти, але разом з націстами. Спільним ворогом є не Британія, але Росія.

Недавно відбулися найбільші в історії Швеції військові маневри. Десятки тисяч добре вишколених вояків, з всякого роду модерним випосаженням взяли в них участь. І де велася ця вдавана боротьба? Не на рівнинах Сканії або вздовж норвезького фронту, але далеко на півночі в диких лісах, в снігом покритих горах, в пустарних тундрах Ляпляндії. Головну ролю в тих великих мілітарних маневрах грали лещата для мужчин, лещата для бомбовиків. Велике число вищих ранґ німецьких офіцирів брали участь як обсерватори в тих маневрах.

А тепер питання: Якщо Швеція готовиться боротись з Німеччиною, пощо вона так дуже дбає про вишкіл лещатарів для мілітарних цілей? Длячого шведи відбували свої маневри на терені, цілком відмінним від того, де вони можуть стрінутись з великою частиною німецьких військ?

Шведи мають вже традицію й історією угрунтовану неприхильність до Росії. Значна більшість шведів ненавидить і боїться большевизму як найбільшого з усіх лих. Разом ті два чинники причиняються до того, що демократична Швеція готовиться воювати по стороні націвської Німеччини.

Це не означає, що шведський нарід змінив свої погляди на націвське варварство. Принайменше 80 відсотків населення є таксамо протинацівськи настроєні тепер, як були настроєні кілька літ тому. Але, маючи неуникнутий вибір боротись разом з Німеччиною проти Росії або навідворот, кожний член теперішнього уряду уважає Німеччину меншим лихом.

А шведи знають дуже добре, що хвиля того неуникнутого вибору наближається скорим ходом. Ціле говорення про німецько-російський конфлікт вважається в багатьох кругах як лиш „побожне бажання", а це тому, бо Гітлер і Сталін ішли довгий час разом і мають спільних ворогів до поборювання і до поділу добичу. Длятого деякі люди думають що вони ніколи не розлучаться. Естен одначе думає, що вони розлучаться і що це станеться дуже скоро.

Можливе є теж, що німці цею наглою загрозою в Фінляндії північному крилови Совєтської Росії сподіються застрашити Москву для заняття більше прихильного становища для Німеччини, як це мало місце в останнім часі. Одначе можна також сподіватися, що колиб москалі спротивились новим німецьким домаганням, то, на гадку Естена, цей новий націвський рух є признаний як стратегічний маневр до наближаючогося німецького наїзду на Совєтську Україну і Кавказ.

ВІЙНА НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ. — У північній Африці все ще біються довкола Солюму (1). Держави осі тараються добитись до Суезького каналу (2). В Іраку (3) повстання проти британців, котрі заняли Адабан (4). Князь Аоста здається зо своєю армією в Східній Африці (5). Бритійці заняли місто Аделю (6).

КОРОЛІВСЬКА ПАРА ХОРВАТІЇ.
Князь Сполето, що його проголошено королем Хорватії, і його дружина.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Клівленд, О. — До комісії просьб і скарг XX. Конвенції У. Н. Союзу належала: пані Катерина Габрівська. Так має бути, а попередно подано помилково.

Людське серце вдаряє пересічно від 60 до 80 разів на хвилину, одначе може обнизити свої удари до 16 разів на хвилину або збільшити до понад 200 ударів.

(Продовження зо ст. 2-гої)

Очевидець про те, що діється в Зах. Україні

ди над білофінами в Фінляндії", і ін. На такі свята приїжджають якісь фінські чи китайські ренеґати та шкарадно московщиною вихваляють Сталіна як великого „визволителя", й ін.

Коли такі „свята" роблять в „клубах", то звичайно большевицька еліта організує буфет, що як правило, складається з ковбаси та горівки. Колишні українські фестини також скасовано, а на їх місце впроваджено большевицький „бал". Є це звичайні танці з горівкою та ковбасою. На „балах" часто приходить до бійки між пяними большевиками. Пяних і побитих „робочих" чи таки совєтську інтеліґенцію забирає міліція та замикає.

Большевицькі мітинґи можуть служити як теми для письменників та гумористів. Їх скликається до схочу та всі справи перепроваджується по „сталінськи". Звичайно, перед кожним святом чи реченцем податків села роїться від всяких висланників [illegible] до ГПУ включно, які стараються піднести мораль населення.

Проти-релігійні мітинґи скликують большевики дуже часто, на ділі, вони провадять систематичну проти-релігійну кампанію. „Спікерами" бувають найчастіше москалі або жиди. Пригадую собі, що на одному такому мітинґові в Тернополі промовець зачав говорити по українськи. Але вже по кількох словах, один з „президії", здається сам голова, звернув увагу промовцеви: „Гаваріть па русску, они панімають всьо равно". Спеціяльний натиск кладуть большевики на проти-релігійну кампанію в школах та між дітьми. До того вони вживають простих та менш етичних засобів. Учитель прим. питає, чи діти вірять в Бога та Ісуса Христа. Діти відповідають потакуючо. Тоді аґітатор каже дітям, щоб просили Бога за олівцем чи зшитком. Діти повторюють підсунену просьбу. І коли „Бог не дає олівця чи паперу", тоді учитель каже просити за тими річами в „батька Сталіна", і коли діти повторяють за вчителем прохання до Сталіна, зараз зза дверей зявляються приготовані до того бажані предмети.

Серед літератури, яку спроваджують большевики на села й міста Західньої України, нема нічого вартісного до читання. Від белетристики до комуністичної преси все це пропаґанда та аґітація. Не чути також про совєтських українських письменників, а тільки десь-не-десь впаде імя Тичини чи Корнійчука.

Серед большевицьких газет на Західній Україні є такі як „Большевик", „Пролетарська Правда", „Комсомолець", і др., що приходять з Києва чи Москви. У Львові виходить „Червоний Прапор" (це саме видання по польськи „Червони Штандар"), в Тернополі виходить „Вільне життя" та другі. Всі ці ґазети передруковують ці самі комунікати, редакційні статті та новинки. Українці сміються з тих газет, бо читають „ззаду", цебто шукають за двома-трьома лінійками комунікату з Лондону чи Берліна. Бо тільки всього вони й знають про світову війну, що ведеться майже під самим порогом СССР!

Львівський університет цілком „совєтизовано", а це значить, що причинено ще факультети марксизму та ленінізму. Поміж професорами є українці, поляки, жиди та москалі. Хоч цей університет і перехрещено на „університет Івана Франка", але крім назви, не тільки що нема спеціяльного відділу студій про життя та твори Франка, але він дуже мало нагадує, що він український. Серед студентів львівського університету українці творять 20%, а решта жиди, поляки та москалі. Жиди мають особливі можливости студіювати, бо на це вони мають гроші. Вони та їх родичі без виїмку мають добре платні посади. А університет коштує від 300 рублів місячно (життя, мешкання та наука студента). Українські студенти, що є переважно синами малоземельних селян, не можуть позволити собі на такі високі оплати в „країні робітників і селян". Оплати на польських університетах були куди менші як на большевицьких.

Не вільно їхати українській молоді також на студії до східних областей України. Знаю, що в Києві тепер перебуває кількох студентів з Західної України, але що коштувало їх там дістатися, то один Бог знає.

Перший годинник - будильник появився в 1420 році.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Пята Конвенція Союзу Українок.

Пята Конвенція Союзу Українок відбудеться у Ню Йорку, в International Center (341 E. 17 St.) і триватиме від 30-го травня до 1-го червня 1941 р. Програма першого дня, 30-го травня, зачнеться отворенням конвенції через А. Кмець, що є головою Союзу Українок Америки. Далі: відспівання американського гимну, посвячення прапорів, відчитання вірша до прапорів і відспівання гимну Союзу Українок Америки. Потім: Вибір президії, вибір комісій (виборчої, резолюційної й провірочної), привіти і телеґрами, звіти відділів.

Вечером відбудеться концерт, на який запрошено славного артиста Михайла Голинського; при фортепіяні Віра Стеткевич. По концерті вечера і виступ Молодечого відділу.

Програма на суботу, 31-го травня 1941.: Конечність організаційного фонду Союзу Українок (А. Вагнер); Звіт організаторки п. О. Штогрин; Пресовий реферат (С. Абрагамовська); Звіт редакторки п. О. Лотоцької; Потреби і змагання Союзу Українок (А. Кмець); Звіт головного уряду і комісій; Резолюції й зміни деяких точок в статуті; вибір головного уряду Союзу Українок Америки.

Програма неділі 1-го червня 1941 р.: П. Мелянія Міланович відкриє 3-тій день конвенції; „Юніти" реферат (п. А. Мазур); Д-р Н. Пелехович „Мати в дома"; приняття резолюцій; внески і дискусії.

Хто може брати участь:

Перший день: приявні делеґатки, члени СУА і гості.

Другий день: члени і делеґатки СУА.

Третій день: делеґатки, члени СУА і гості.

Карту вступу можна буде дістати при дверях перед конвенцією.

Соня Микитка.

О. Г. ЗІМБЛИС,
парох литовської католицької парохії Св. Юрія в Філядельфії, відомий приятель українського національного руху, що помер 12. травня 1941. року в Філядельфії.

Будучи ще священником у Литві за царських часів, він був так переслідуваний царатом за свою національну працю серед литовців, що мусів еміґрувати.

МОВЧАНКА ДОВКОЛА ГЕСА

ЛОНДОН. — Навіть посли британського парляменту не є в силі дізнатись щось близьче про націвського провідника Геса, що то перелетів таємничо з Німеччини до Шотляндії, де лежить у шпиталі. Бритійський премієр Чорчіл заявив, що з Гесом поводяться як з воєнним полоненим, а потім він нічого більше не знає, що моглоб бути подане до прилюдного відома.

ОБМЕЖЕННЯ ВИДАТКІВ НА „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ"

Президент Рузвелт вислав прохання до конґресу, щоб на черговий фіскальний рік він обмежив видатки на „Доблю Пі Ей" на 109 мільйонів долярів. На наступний рік, писав президент, потрібно пересічно удержати один мільйон осіб на „Доблю Пі Ей". Президент перестеріг, що хоч виріб зброї буде зростати, але в тій самій пропорції число безробітних не буде маліти. Бо в кампанії збросння беруть нині участь і такі шари суспільности, які перед тим не були зачислені до безробітних. Також є багато таких робітників, які не придаються до виробу воєнних продуктів. Вкінці є такі місцевости, де кампанія зброєння не оживила бизнесу.

НОВІ РАКИ

В Австралії відкрито недавно морські раки (креби), що важать 30 фунтів, є широкі 20 цалів, а пазури мають 17 цалів довгі.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ДАЛЬМАТІЯ ІТАЛІЙСЬКОЮ ПРОВІНЦІЄЮ

РИМ. — Італія поспішилась з проголошенням загарбання частини Юґославії. Це відноситься до Дальматії, себто побережжя Адрійського моря, зложеного з трьох провінцій: Зара, Спліт і Катаро. Тепер всі вони становлять Дальматію — „пяте італійське побережжя". На чолі стоїть ґубернатор, з осідком в Зарі, що є відповідальний тільки перед Мусолінієм. Ґубернатором став Джюзепе Бастіяніні, бувший амбасадор до Лондону. Дальматія є заселена головно хорватами, себто словянами, що становлять подекуди до 80% населення. Італійці є тільки по містах.

ПОМЕР Д-Р Л. КОБИЛЯНСЬКИЙ

Дня 15. березня 1941. р. у Празі помер в 86. р. життя д-р Люцій Кобилянський, визначний український громадсько-політичний, культурний та науковий діяч, член Центральної Ради, радник посольства УНР у Туреччині, член багатьох українських організацій і т. д. Похорон відбувся 21. березня на Ольшанському цвинтарі в Празі.

СПОКІЙНИЙ ЛОНДОН. — Не дивлячися на постійне бомбардування Лондону, в бритійській столиці є ще частини, не діткнені бомбами. На світлині частина вулиці Ріджент Стріт.

Ґрація Делєда*).

ЧАРІВНИК

Вони жили на кінці села, найбільшому та найгарнішому в Льоґудорських горах. Її темна хатина була крайня та споглядала на склони зарослі зіноватю та ялівцем.

Коли Саверія з веретеном стояла у дверях, то в далечі, ген на овиді, бачило море, де воно літом спливалося із сталево-синім або зимою із хмарним небом. Коли шила при вікні поглядала на безмежні долини, що простягалися у стіп гір і слухала, як шумів ґірський потік, що біг між скелями та кущами терпини.

У цій малій, темній хатині, з ґанком зарослим листям, від двох літ жила Саверія дуже щасливо із молодим чоловіком.

Також Антоніо почувався дуже щасливий, відколи привів жінку сюди на своє чабанське господарство. А всеж після двох літ щасливого життя заявилася хмаринка на їх ясному овиді. Саверія це не обдарувала його сином і не було надії. То було сумно! А він так дуже бажав хлопця, такого смаглявого, як він, бігав за ним поміж кущі й долинами, помагав би йому в тяжкій роботі. Хлопця, що опісля був би радістю і сподіванням батьків, також оженився би й передав би далі своє назвище та свої вівці потомкам — і так далі навіки! Всі Антонієві предки були чабани й цю славу бажав він далі передавати — та що було робити, коли не мав потомка?

Що не робили: складали обіти, давали на боже, ішли з прощею. Босий і простоволосий вибрався Антоніо з прощею до чудотворної Матери Божої недалеко Бітті, замовив процесію, співану Службу Божу й обіцяв Матері Божій дати вагою стільки воскових свічок, скільки важитиме син. Все даремне! Не чути було в його хаті ні плачу немовлятка, ні колискових пісень.

Так сумно було й усі вже втратили надію. Аж одного дня прийшла до Саверії приятелька та сказала їй у великій тайні.

— Знаєте, кумо Сабе, Пепе Льонґу сказав мені, чому ви не маєте дітей...?

— Чомуж це? — спитала Саверія неспокійно та видивилася на неї.

— Чому? — говорила тамта й далі тихенько — хай нас Бог хоронить! Та ви знаєте, Пепе великий чарівник, як кажуть люди... і він сам признався мені, що він кинув на вас чари...

— Боженьку! — скрикнула Саверія з осміхом і перехрестилася. Як усі жінки в селі, так і вона була забобонна, а навіть раз на власні очі бачила, як по горах блукала якань біла примара. Та щоби Пепе Льонґу, хоч він і був чарівник, умів таке, того вже їй було забагато! Одначе тамта говорила, що недовірчивість Саверії її сердила, говорила так довго, аж поки не переконала молодої жінки. Цілісеньку годину балакала при кухні, на якій Саверія, варила каву та вкінці переконала Саверію про чарівницьку силу Пепа й вона вдумчиво спиталася куми:

— Ба, скажіть мені, чи не міг би він стягнути з мене ті діявольські чари?

— Це ні, говорив мені, що не може! Він мабуть має щось зазле на вашого чоловіка.

Під вечір надїхав Антоніо своїм чорним коником каменистою дорогою із бесагами повними свіжого сира.

Коли здіймав бесаги коло ґанку, зарослого листям, Саверія все розповіла йому: Він не сміявся, лише нахмурив густі брови та похитав головою. А як усе зложив на своєму місті сів біля ватри, підібравши під себе ноги та сказав, щоб іще раз розповіла йому цю дивну новину.

— Та що ти такого маєш із тим Пепе? Чому він мститься так страшно? — спиталася вкінці Саверія дуже важно.

— Нічого! — відповів Антоніо. — Хіба це, що я все сміюся з його чарів.

— То зле! Чи ти не бачив, як він розсипав саранчу по винограднику Дон Джованія, яка тепер зїдає все?

— Це правда... так, одначе! Та побачимо. Завтра поговорю з ним.

— Ах, щоб він схотів відкликати ті чари! — озвалася Саверія.

На другий день Антоніо відшукав чарівника. Та як він не просив його, Пепе ніяк не хотів відкликати чарів.

Дивний чоловік був той чарівник: жив, щоправда, як і всі інші люди в світі, одначе ніколи не працював.

Це правда, що крім того, що він славний був із таких чарів — що нищив саранчу та нашіптував хору худобину — ще приймав когось по ночах. Ніхто тим не журився, а всі вірили, що духи, яким він приказував, приносили йому гроші та харчі, яких усе було повно в його хаті.

Може Антоніо думав про це інакше. Бо як побачив, що всі його просьби та грози нічого не вдіють, раз вечером пішов іще раз до Пепе й обіцяв йому гарного, лискучого люїдора, коли вкінці здійме страшні чари.

Спочатку Пепе вдавав глухого, ба ще й сердився. Та коли справді побачив лискучу золоту монету, помало став мякнути і сказав

Гм, добре, для Саверії я це зроблю, бо ти на це не заслуговуєш, ти все насміхався з мене.

Сказав Антонієві, щоб на другу ніч прийшов на далеке місце в горах із ненабитою рушницею, білою скатертю та двома свічками.

Антоніо дав чародієві золоту монету та згодився на все. Та як вийшов із хати, погрозив затисненим пястуком запалій Попевій хаті і сказав глумливо: „Побачимо!"

На другу ніч Антоніо був перший на визначеному місці. То було дике, стрімке скельне узбіччя, що при жовтому світлі заходячого місяця виглядало ще більш несамовито.

Чабан поклав на скельному вистромі рушницю (що згідно з приказом Пепе була ненабита), скатерть і свічки.

Незабаром прийшов також Пепе.

В сам час, — сказав він. — Північ!

Він накрив скатертю великий камінь, що лежав тут окремо, попричіпляв свічки на землі та приказав чабанові, щоб на хвилиночку поклався лицем до землі.

Коли Антоніо знову підвівся із землі, побачив, що свічки світяться, а рушниця лежить на скатерті.

Зачинаймо! — озвався Пепе.

І він став робити ріжні ґримаси, а Антоніо дивився на це нахмурений і підсміхався. Та як злякався він, коли нараз Пепе звернувся до каменя, накритого скатертю, заговорив до нього якоюсь чужою мовою, а камінь відповів. У тій самій мові слабим, жалісливим голосом, що, здавалося, доходив з під землі. Рівночасно свічки погасли самі від себе.

Потім чарівник звернувся до чабана, який стояв тут дріжучи, та сказав:

— Камінь відповідає мені, що твоя рушниця скаже тобі, чи чари зняті, чи ні.

— Що? — спитався непритомний Антоніо.

— Чи твоя рушниця була ненабита?

— Так, певно! — озвався чабан.

— Ну, то візьми її та стріляй у повітря: як рушниця вистрілить, то це знак, що чари зняті.

На таке Антоніо не був приготований. А всеж він узяв рушницю, натиснув... і Пепе впав на землю, навіть не скрикнув, серце прошила йому куля.

Замість стріляти у повітря, Антоніо вицілив у нього.

Після того ненарочного злочину — він дійсно не вірив, щоби рушниця могла вистрілити — першою думкою чабана було втікати до макії (густий ліс, постійне схоронище всіх „бандіті" — втікачів). Та потім роздумав, що ніхто нічогісько не знає про всю цю справу... тому зложив скатерть, забрав свічки й рушницю і вернувся в село, обережно ступаючи скелями, щоб не оставити ніякого сліду. Решту ночі провів спокійно біля своєї любої Саверії.

Хоч поставний чабан із великими палкими очима все ще не вірив у чари, то таки ніяк не міг пояснити собі, як воно сталося, що камінь промовив, свічки погасли самі від себе, а рушниця вистрілила.

Та коли по девятьох місяцях був такий щасливий, що міг держати на руках гарного хлопчика, якого подарувала йому Саверія, дуже жалував, що не стріляв у повітря! Одначе тому, що вже не міг оживити чарівника, то вдовольнився тим, що дав на Службу Божу за його душу в старій церковці високо в горах.

*) Ґрація Делєда, славна італійська письменниця, лавреатка нагороди Нобля. Родилася 1873. року в Нуоро на острові Сардинії. По мистецьки зобразила у своїх повістях і оповіданнях свою батьківщину, Сардинію, природу й людей.

СКАРБИ КОРОЛЯ ПЕТРА.
Німці забирають у Югославії скарби югославянського уряду.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112., відбудуться в неділю, 25. травня, зараз по Службі Божій, в гали церковній, як кожного місяця. Просимо всіх členиць прийти начас бо будемо мати дуже важні справи до полагодження. Делеґатки будуть мати справоздання з конвенції. Як відомо, будемо мати наш пікнік. Треба вибрати комітет до праці і порадитися спільно, як маємо вложити свою програму в наші підприємстві. Також пригадуємо довгуючим вирівнати свої залеглі довги і ще раз вас просимо прийдіть начас. — Марія Ліска, предс.; Катерина Ґабрівська, фін секр.; Софія Лазука, кас.; Домініка Романович, рек. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252., відбудуться в неділю, 25. травня, в годині 12:30 вполудне, в парохіяльній гали, 1944 Ірі вул. Просимо членів прийти взяти свою дивіденду. — Микола Батюк, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Звичайні місячні збори Бр. св. Володимира, від. 162., відбудуться в неділю, 25. мая, в 2. годині пополудні, в гали Укр. Клюбу, 554 Emmet St. Проситься всіх прийти, бо є важні справи до полагодження і буде справоздання делеґата з 20 конвенції. — Михайло Гнатів, секр.

ТРИ ҐРУПИ ЧЕТВЕРНЯТ

МАНЧЕСТЕР (Ню Гемпшер). — За чотири дні вродилися в Злучених Державах три ґрупи четвернят.

Пані Аресен Дано, 25-літня жінка гарбаря в цьому місті, вродила четвернята, але одно з них померло зараз по породі. Всі вони разом важили 10 фунтів 7 унцій.

ЗБИРАЮТЬ ЧУЖИНЦІВ. Іміґраційна служба й агенти федерального бюра розсліду шукають за чужинцями, що не реєструвалися. На світлині віз іміґраційного уряду на Елис Айленді везе арештованих чужинців.

ТАРЗАН, ч. 309. Наґінка.

Велика малпа зупинилась. Її жорстокі, а водночас розпучливі очі споглядали то на Тома то на свою мертву дитину.

Тепер вона підняла тіло маленької малпи і почала пестливо тулити до себе. Болючий стогін роздався з її горла.

Том, користаючи з цеї нагоди, що увага малпи відвернена від нього, почав чим дуж від тої сцени втікати.

Та це йому зашкодило. Стара малпа, немов пробудилась зо сну і без хвилини надуми кинулась з цілої сили за ним в погоню.

Сонце є 1,300,000 разів більше від землі; якби перенести земну кулю разом з місяцем до внутра сонця, то місяць міг би там свобідно кружити дальше довкола землі, обертаючись довкола неї в тім самім що тепер віддаленню.